

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 950642/4

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד יאיר שיבר)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד עמוס צדיקה)

הנדון: בין קיזוז להתליית חיובים אלה באלה;
בחינת טענות קיזוז בבית הדין ולאן דווקא בהוצאה לפועל

החלטה

לפניי תגובת המשיב לבקשת המערערת בעניין הליכי ההוצאה לפועל.

אודה ולא אבוש כי הרציונל שבטיעוני המשיב טרם הובן לי עד תומו. המשיב נתלה, ולכאורה בצדק, באמירות קודמות של בית דיננו כי אין להתלות את ביצוע התחייבות אחת שבהסכם שבין הצדדים בביצועה של חברתה.

ברם נזכיר כי בשעתו דובר על התליית העברות בעלות בנכסים בתשלומים עתידיים כאלה או אחרים. תשלומים עשויים להתקזז מול תשלומים – לרבות כאלה שבגין איהעברת בעלות כנדרש ובזמן וכדומה – אך לא מול העברת נכס אלא אם נמכר או עוקל הנכס כדי לכסות את חובת אותם תשלומים. גם העברות בעלות שונות אינן מקזזות אלה את אלה. בכגון דא אפשר להורות על התליית חובה אחת בחברתה או על איהתלייתה וההחלטה בעניין זה נגזרת משיקולים שונים שאין כאן המקום לפורטם. מכאן נגזרו ההחלטות שהורו בעניינם של הצדדים על איהתתליה.

לעומת זאת, כפי שפתחנו "תשלומים עשויים להתקזז מול תשלומים": כששתי ההוראות או ההתחייבויות עוסקות בתשלום – דרך המלך היא קיזוזים, כלל גדול לימדונו חז"ל 'אפוכי מטרטא למה לי' – אין כל טעם בתשלום של ראובן לשמעון ומייד לאחריו תשלום של שמעון לראובן.

אכן אם מועד פירעונו של חוב אחד הגיע וחברו הוא חוב עתידי – על דרך כלל אין מקום לקיזוז. גם בהקשר זה היה מקום בשעתו להוראה כי משנפסק חוב אחד ואילו חברו טרם הוברר וממתין לחוות דעת אקטוארית ולטענות ומענות ואחריהם לפסק דין וכו' לא יעוכב תשלום החוב הברור ושנפסק כבר עד להשלמת בירוורו של החוב האחר, שספק אם כלל יתברר, ועד הגיע מועד תשלומו. ועיין בכל זה בסוגיית הגמרא בכתובות קי, א.

אך עתה מכל מקום טענת המערערת היא כי החוב כבר התברר, חוות דעת האקטואר כבר ניתנה ואף לא שמענו השגות עליה. מחוות הדעת עולה כי כבר לעת הזאת מתקזז כל חובה של המערערת אל מול חובו של המשיב לה, והוא אף נותר ביתרת חובה לה, ואף אם נניח שחובה שלה צבר ריביות בהוצאה לפועל ואילו חובו שלו אינו נושא ריביות ובשל כך ישתנה מעט המאזן, עדיין נכון לומר כי כמעט כל חובה למשיב מתקזז עם חובו לה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

קיוזו חובות ששניהם כבר התבררו לעת הזאת אינו דרישה להתליית תשלום אחד באחר אלא אמירה כי התשלום האחד מבוצע – רובו או כולו – באמצעות מחיקתו של האחר.

ההיתלות בטענות פרוצדורה כי מקומן של טענות אלה או אחרות הוא בהוצאה לפועל אין בה כדי לעשות את המשיב צודק לגופו של עניין, והתעקשות פרוצדורלית זו שמחמתה מבוקש בעצם כי המשיב יגבה את חוב המשיבה לו באמצעות ההוצאה לפועל ואחר כך או במקביל תידרש היא לגבות ממנו בחזרה את כל הסכום או את רובו – ואולי גם זאת באמצעות ההוצאה לפועל כי שיתופי פעולה שלא באמצעי אכיפה הם נדירים בתיק דנן כפי שכבר הספקנו ללמוד – מדיפה ריח של נקמנות גרידא ולא של שיקולים או טיעונים ענייניים.

לעצם העניין גם נאמר כי הוצאה לפועל היא זרוע אכיפתית שיש לה גם סמכויות סמך שיפוטיות הנוגעות למרווח הצר שבו עוסקות טענות פירעון – ואכן לעיתים גם קיוזו – אך אין היא מחליפה את הערכאות השיפוטיות הראשיות, בתי המשפט ובענייננו בית הדין. בירורן של טענות "פרעתי" ודומותיהן לפני רשמי ההוצאה לפועל נועד כדי להקל עומס מבתי המשפט ובתי הדין, כדי לאפשר בירור יעיל באמצעות כלים הנתונים לרשמי ההוצאה לפועל ובמקביל לבירורים אחרים שהכלים להם מצויים בידיהם (כגון חקירות יכולת) וכדי שהגבייה והבירורים הנוגעים לה ייעשו בידיה של רשות אחת ולא ייוותר מצב שבו נפסק חוב ובעת הגבייה בפועל טוען החייב "פרעתי", מוחזר לערכאה השיפוטית, נדחה לאחר הליך שעשוי להיות בעצמו לא קצר, ובהגיע הגבייה אליו שוב טוען שוב "פרעתי לאחר פסק הדין" וחוזר חלילה. אין בכל זה כדי לשלול את סמכותה של הערכאה שפסקה את עצם חיובו של החוב לפסוק כי מנקודת זמן זו או אחרת (או אף למפרע) שוב לא קיים החוב, מאחר שנפרע וערכאה זו נוכחה בכך, קוּזו, או מכל סיבה אחרת. במקרה כזה מובן מאליו ששוב לא ייגבה החוב בהוצאה לפועל.

לא מצאתי בדברי המשיב הסבר לגופו של עניין מדוע לא נקבע כעת כהמלצת האקטואר כי כיום אין המערערת חייבת לו מאומה ואף הוא חייב לה, או לכל הפחות כי מרבית חובה אליו עבר ובטל מן העולם עם קיוזו וממילא אין מקום לגבייתו בהוצאה לפועל.

נוכח האמור אני מורה כי חובה של המערערת למשיב יוקפא, וממילא לא ייעשו בענייניו עוד הליכי גבייה, אף כי לעת עתה אין אני מורה למשיב לסגור לגמרי את תיק ההוצאה לפועל ואין אני קובע קטגורית בפסק דין כי אכן חוב זה נמחק.

הצדדים יבהירו בתוך שלושים יום את עמדותיהם בנוגע לשאלה העניינית, לא בנימוקי פרוצדורה, אם יש לפסוק עתה בהתאם לדוח האקטואר כי המשיבה אינה חייבת למערער מאומה בשל חובה הקודם (נשוא הליכי ההוצאה לפועל) ואף הוא חייב לה כ-17,000 ש"ח, או כי חייבת המערערת למשיב את מלוא חובה המקורי (עם או ללא הריביות שנצברו בהוצאה לפועל, ולא נאריך עתה בעניין משמעותן ההלכתית – דבר שבו עסקנו בפסק דין אחר) או את חלקו.

החלטה זו מותרת בפרסום בהשמטת פרטיהם האישיים של הצדדים.

ניתן ביום ד' בסיוון התש"ף (27.5.2020).

הרב שלמה שפירא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה